

فهرست مطالب

مقدمه دکتر فریدون جعفری.....	۱۳
پیش گفتار.....	۱۷
فصل اول: مفاهیم و مبانی.....	۲۱
گفتار اول: مفهوم شناسی «حق».....	۲۱
الف) معنای لغوی واژه «حق».....	۲۱
ب) مفهوم اصطلاحی واژه «حق».....	۲۲
ج) دیدگاه هوفلد درباره «حق».....	۲۴
د) دیدگاه هارت درباره «حق».....	۲۶
گفتار دوم: مفهوم شناسی «شهروندی».....	۲۸
الف) معنای لغوی واژه «شهروند».....	۲۹
ب) مفهوم اصطلاحی واژه «شهروند».....	۳۰
ج) مؤلفه‌های مهم شهروندی.....	۳۳
۱-ج) عضویت در جامعه سیاسی.....	۳۳
۲-ج) برخورداری از حق و تکلیف.....	۳۵
د) انواع و گستره شهروندی.....	۴۰
گفتار سوم: مفهوم شناسی «حقوق شهروندی».....	۴۲
الف) تعریف «حقوق».....	۴۲
ب) تعریف «حقوق شهروندی».....	۴۴
گفتار چهارم: «تابعیت» و «شهروندی».....	۴۷
الف) مفهوم تابعیت.....	۴۷
ب) انواع تابعیت.....	۴۹
ج) اصول تابعیت.....	۵۰
د) رابطه تابعیت و شهروندی.....	۵۱
گفتار پنجم: «ملیت» و «شهروندی».....	۵۵
گفتار ششم: مبانی نظری «حقوق شهروندی».....	۵۷
الف) رویکرد «کرامت انسان یا حقوق طبیعی».....	۵۷
اول- کرامت ذاتی.....	۵۸
دوم- کرامت ارزشی یا اکتسابی.....	۵۹
ب) رویکرد «عدالت».....	۵۹

- ج) رویکرد «حق و تکلیف» ۶۰
- د) نظریه «تی.اچ. مارشال» ۶۱
- ه) نظریه «دورکیم» ۶۴
- و) نظریه «هیتز» ۶۴
- ز) نظریه «پارسونز» ۶۶
- ز) نظریه «ژان ژاک روسو» ۶۷
- فصل دوم: پیشینه و سیر تحول تاریخی** ۶۹
- گفتار اول: شهروند و حقوق شهروندی در «یونان باستان» ۷۱
- گفتار دوم: شهروند و حقوق شهروندی در «روم باستان» ۷۳
- گفتار سوم: شهروند و حقوق شهروندی در «فرانسه» ۷۵
- گفتار چهارم: شهروند و حقوق شهروندی در «ایران» ۷۷
- گفتار پنجم: شهروند در آئینه «منشور حقوق شهروندی» ۸۳
- فصل سوم: حقوق شهروندی در دین مبین اسلام** ۸۷
- گفتار اول: حقوق شهروندی از منظر «اسلام و قرآن کریم» ۸۹
- الف) دیدگاه کلی اسلام به حقوق انسان ۸۹
- ب) مصادیق عمده حقوق انسان در اسلام ۹۰
- گفتار دوم: حقوق شهروندی از منظر «امام علی (ع)» ۹۹
- گفتار سوم: حقوق شهروندی از منظر «صحیفه سجاده» ۱۰۱
- الف) حقوق پیشوایان ۱۰۲
- ب) حقوق رعیت (زیردستان) ۱۰۲
- ج) حقوق خویشان و هم‌کیشان ۱۰۳
- فصل چهارم: حقوق شهروندی در قوانین موضوعه** ۱۰۵
- گفتار اول: مصادیق حقوق شهروندی در «قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران» ۱۰۶
- گفتار دوم: مصادیق حقوق شهروندی در «قانون آیین دادرسی کیفری» ۱۱۰
- گفتار سوم: مصادیق حقوق شهروندی در «قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی» ۱۲۳
- الف) ممنوعیت سوء استفاده از قدرت و عدم اعمال خشونت ۱۲۴
- ب) ضرورت دستگیری و بازداشت قانونی ۱۲۴
- ج) ممنوعیت ایذا، تحقیر و استخفاف افراد ۱۲۴
- د) انجام بازرسی و معاینات محلی در حدود مقررات ۱۲۵

فهرست مطالب □ ۷

۱۲۵.....	انجام بازجویی‌ها و تحقیقات مبتنی بر اصول علمی و قانونی
۱۲۵.....	و ممنوعیت از دخل و تصرف ناروا در اموال و اشیای توقیفی
۱۲۷.....	گفتار چهارم: مصادیق حقوق شهروندی در «منشور حقوقی ریاست جمهوری»
۱۳۰.....	الف) حق حیات، سلامت و کیفیت زندگی
۱۳۰.....	ب) حق کرامت و برابری انسانی
۱۳۱.....	ج) حق آزادی و امنیت شهروندی
۱۳۱.....	د) حق مشارکت در تعیین سرنوشت
۱۳۲.....	ه) حق آزادی اندیشه و بیان
۱۳۲.....	و) حق دسترسی به فضای مجازی
۱۳۲.....	ز) حق حریم خصوصی
۱۳۳.....	ح) حق تابعیت، اقامت و آزادی رفت و آمد
۱۳۴.....	ط) حق برخورداری از دادخواهی عادلانه
۱۳۵.....	ی) حق مالکیت
۱۳۵.....	ک) حق رفاه و تأمین اجتماعی
۱۳۷.....	گفتار پنجم: مصادیق حقوق شهروندی در «سند امنیت قضایی»
۱۳۸.....	الف. استناد به اصول مسلم حقوقی
۱۴۰.....	ب. مصادیق عام حقوق شهروندی مربوط به امنیت قضایی
۱۴۳.....	ج. حقوق خاص شهروندی مربوط به امنیت قضایی
۱۴۶.....	د. نقد و تحلیل سند
۱۵۰.....	گفتار ششم: مصادیق حقوق شهروندی در «سایر قوانین و مقررات»
۱۵۳.....	فصل پنجم: حقوق شهروندی در اسناد بین المللی
۱۵۳.....	گفتار اول: نگاه بین المللی به «حقوق شهروندی»
۱۵۸.....	گفتار دوم: مصادیق حقوق شهروندی در «اسناد بین المللی»
۱۵۹.....	الف) برخورداری از حقوق مساوی و بدون تبعیض
۱۵۹.....	ب) برخورداری از حق حیات
۱۶۱.....	ج) برخورداری از آزادی و امنیت شخصی
۱۶۳.....	د) حق حمایت در برابر شکنجه و مجازات غیرانسانی و خلاف شئون بشری
۱۶۴.....	ه) حق دسترسی به محاکم قانونی و برخورداری از دادرسی عادلانه
۱۶۵.....	و) برخورداری از حق حریم خصوصی
۱۶۷.....	ز) حق آزادی در دین
۱۶۸.....	ح) برخورداری از حق علنی بودن محاکمه و دادرسی

فصل ششم: حقوق بشر و حقوق شهروندی	۱۷۳
گفتار اول: تعریف «حقوق بشر»	۱۷۵
گفتار دوم: تاریخچه «حقوق بشر»	۱۷۹
گفتار سوم: تقسیم بندی موضوعی «حقوق بشر»	۱۸۱
گفتار چهارم: ارتباط «حقوق شهروندی» و «حقوق بشر»	۱۸۵
فصل هفتم: ضابطین قضایی و حقوق شهروندی	۱۹۳
گفتار اول: مفهوم شناسی «تکلیف»	۱۹۶
الف) معنی لغوی واژه «تکلیف»	۱۹۶
ب) مفهوم اصطلاحی واژه «تکلیف»	۱۹۶
ج) لزوم پای بندی ضابطین به تکالیف قانونی	۱۹۷
گفتار دوم: تکالیف قانونی ضابطین در حوزه حقوق شهروندی بر مبنای «قانون اساسی»	۱۹۸
الف) احترام و پاسداری از حقوق مقرر در اصل بیست و دوم قانون اساسی	۱۹۹
ب) ممنوعیت از تجسس و بازرسی ارتباطات افراد	۲۰۰
ج) پای بندی به اصل برائت	۲۰۱
د) خودداری از اعمال شکنجه	۲۰۱
ه) خودداری از هتک حیثیت افراد	۲۰۳
گفتار سوم: تکالیف قانونی ضابطین در حوزه حقوق شهروندی بر مبنای «قانون	
آیین دادرسی کیفری»	۲۰۴
الف) تکالیف ایجابی	۲۰۵
۱) قبول همه وقت شکایات	۲۰۵
۲) تکلیف در تشکیل سریع پرونده	۲۰۸
۳) تکلیف در تفهیم حقوق مقرر در قانون آ.د.ک به متهم یا شخص تحت نظر	۲۰۹
۴) تکلیف در خصوص احترام به حق سکوت متهم	۲۱۰
۵) تکلیف در اطلاع رسانی به خانواده متهم یا شخص تحت نظر	۲۱۱
۶) خودداری از افشای اطلاعات پرونده و مشخصات متهم	۲۱۲
۷) تکلیف در رعایت زمان و مکان اجرای دستورهای قضایی	۲۱۳
ب) تکالیف سلبی	۲۱۵
۱) ممنوعیت از اخذ تأمین	۲۱۵
۲) ممنوعیت از دخالت در جرائم اخلاقی	۲۱۶
۳) ممنوعیت بازجویی از زنان و نابالغین توسط بازجوی مرد	۲۱۷
۴) ممنوعیت اخذ اثر انگشت از شخص دارای امضاء	۲۱۸
۵) ممنوعیت از اکراه و اجبار متهم در بازجویی	۲۱۸

۲۱۸.....	۶) ممنوعیت تحمیل هزینه اضافی ناشی از انجام وظایف قانونی
	گفتار چهارم: تکالیف قانونی ضابطین در حوزه حقوق شهروندی بر مبنای
۲۱۹.....	«قانون مجازات اسلامی»
۲۲۰.....	الف) خودداری از نقض حقوق مقرر در قانون اساسی
۲۲۱.....	ب) خودداری از حبس غیر قانونی اشخاص
۲۲۱.....	ج) خودداری از تسلط بر اموال مردم با سوء استفاده از موقعیت شغلی
۲۲۱.....	د) خودداری از بازرسی غیرقانونی مراسلات و مکالمات اشخاص
۲۲۲.....	ه) الزام در قبول تظلم خواهی محبوسین و اشخاص تحت نظر
۲۲۲.....	و) ممنوعیت از مداخله در امور قضایی
۲۲۳.....	ز) ممنوعیت از ورود غیرقانونی به حریم خصوصی و منزل دیگران
	گفتار پنجم: تکالیف قانونی ضابطین در حوزه حقوق شهروندی بر مبنای «ماده
۲۲۴.....	واحد قانون حقوق شهروندی»
۲۲۷.....	گفتار ششم: «تکالیف رفتاری» ضابطین در حوزه حقوق شهروندی
۲۲۷.....	الف) نظام نامه رفتاری پلیس
۲۲۸.....	۱) مسئولیت اولیه مأموران پلیس
۲۲۸.....	۲) انجام وظایف پلیس
۲۲۸.....	۳) آزادی عمل
۲۲۹.....	۴) استفاده از قدرت
۲۲۹.....	۵) رازداری
۲۲۹.....	۶) درستکاری
۲۳۰.....	۷) همکاری با مأموران سایر دستگاه ها
۲۳۰.....	۸) توانمندیهای شخصی و حرفه ای
۲۳۰.....	۹) زندگی شخصی
۲۳۱.....	ب) الزامات رفتاری ضابطین
۲۳۵.....	۱) رعایت ادب و متانت در برخورد با شهروندان
۲۳۶.....	۲) خوش رفتاری و مدارا با شهروندان
۲۳۷.....	۳) حفظ حرمت شهروندان
۲۳۸.....	۴) حسن خدمت به شهروندان
۲۳۹.....	۵) قاطعیت در برخورد با مجرمین و متخلفین
۲۴۱.....	۶) انجام وظایف به صورت بی طرفانه
۲۴۲.....	۷) عدم سوء استفاده از قدرت
۲۴۴.....	۸) عدم دخالت دادن روابط در اجرای وظایف و مسئولیت ها

- ۲۴۵..... لزوم حفظ حیثیت و کرامت انسانی اشخاص
- ۲۴۶..... (۱۰) رعایت حقوق شهروندان و مراجعین هنگام مراجعه به رده‌های انتظامی
- ۲۴۸..... (ج) نظام نامه رفتاری ضابطین
- فصل هشتم: اشخاص و حقوق شهروندی**
- ۲۵۳.....
- ۲۵۵..... گفتار اول: «تکالیف قانونی اشخاص» در حوزه حقوق شهروندی
- ۲۵۶..... الف) پای بندی به قانون و خودداری از قانون گریزی و قانون شکنی
- ۲۵۸..... ب) احترام به مالکیت سایر شهروندان
- ۲۵۹..... ج) خودداری از تمرد نسبت به مأمورین دولت و لزوم همکاری با آنان
- ۲۶۰..... د) پای بندی به نظم، امنیت و آسایش عمومی
- ۲۶۱..... ه) خودداری از هتک حرمت اشخاص و ایراد جنایت جسمانی
- ۲۶۳..... و) خودداری از افشاء اسرار شهروندان
- ۲۶۳..... ز) خودداری از ادای سوگند و شهادت دروغ
- ۲۶۴..... ح) کمک به مصدومین و اشخاص در معرض خطر جانی
- ۲۶۶..... ط) انجام خدمت وظیفه عمومی
- ۲۶۷..... ی) رعایت بهداشت عمومی
- ۲۶۷..... ک) احترام به حقوق شهروندان و تعامل با آنها
- ۲۶۸..... ل) احساس مسئولیت در قبال سایر شهروندان
- ۲۷۱..... گفتار دوم: «چند توصیه مهم» برای شهروندان هنگام مراجعه به مراجع قضایی
- فصل نهم: حریم خصوصی و حقوق شهروندی**
- ۲۷۵.....
- ۲۷۶..... گفتار اول: مبانی و اساس «حریم خصوصی»
- ۲۷۸..... گفتار دوم: مفهوم «حریم خصوصی»
- ۲۸۴..... گفتار سوم: تقسیم بندی «حریم خصوصی»
- ۲۸۸..... گفتار چهارم: حریم خصوصی در «دین مبین اسلام»
- ۲۹۰..... گفتار پنجم: حریم خصوصی در «قوانین جمهوری اسلامی ایران»
- ۲۹۱..... الف) حمایت از حریم خصوصی در «قانون اساسی ج.ا.ایران»
- ۲۹۳..... ب) حمایت از حریم خصوصی در «قانون مجازات اسلامی»
- ۲۹۵..... ج) حمایت از حریم خصوصی در «سایر قوانین»
- ۲۹۸..... د) «حریم خصوصی وسایل نقلیه» در حقوق کیفری ج.ا.ایران
- ۳۰۴..... گفتار ششم: حریم خصوصی در «جوامع غربی و اسناد بین المللی»
- ۳۰۶..... گفتار هفتم: «چالش‌های تحقق حریم خصوصی» در نظام حقوقی ج.ا.ایران
- ۳۰۷..... الف) موانع و محدودیت‌های تحقق حریم خصوصی

فهرست مطالب □ ۱۱

ب) موارد تهدید کننده حریم خصوصی	۳۰۹
ج) تعدد مقررات و پیچیدگی های قوانین حمایت از حریم خصوصی	۳۱۱
پیوست ها و ضمائم	۳۱۳
۱- منشور حقوق شهروندی	۳۱۳
۲- اعلامیه جهانی حقوق بشر	۳۲۹
۳- میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی سازمان ملل متحد- ۲۶ دسامبر ۱۹۶۶	۳۳۳
۴- اعلامیه اسلامی حقوق بشر اسلامی قاهره- ۵ اوت ۱۹۹۰	۳۵۳
۵- قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی	۳۶۰
منابع و مأخذ	۳۶۳